

CHIARO-SCURO KAO TEMELJNI ORGANIZATOR KOMPOZICIJE I TUMAČ PRIZORA

Michelangelo Merisi da Caravaggio (Milano ili Caravaggio kraj Bergama 1571.- Porto Ercole 1610.), *Poziv sv. Mateja*, 1599.-1600., ulje na platnu, 322 x 340 cm. Rim, kapela Contarelli, crkva San Luigi dei Francesi.

ŠIRENJE BAROKNOGA STILA U XVII. STOLJEĆU

RIM →

- Napulj
- nizozemske škole – Utrecht – utrechtski carravaggisti
- flamanske škole – Antwerpen – Rubens
- pokrajina Lorraine – Georges de la Tour (posredno)
- Pariz – Vouet, Poussin (klasična struja!)
- London – Gentileschi

NAPULJ →

Španjolska (Sevilla) → Madrid

FLANDRIJA →

- London (Van Dyck)
- Pariz (Rubens)

Terbrugghen, *Poziv sv. Mateja*, 1621.

CARAVAGGIO – NAJUTJECAJNIJI TALIJANSKI SLIKAR XVII. STOLJEĆA († 1610.!)

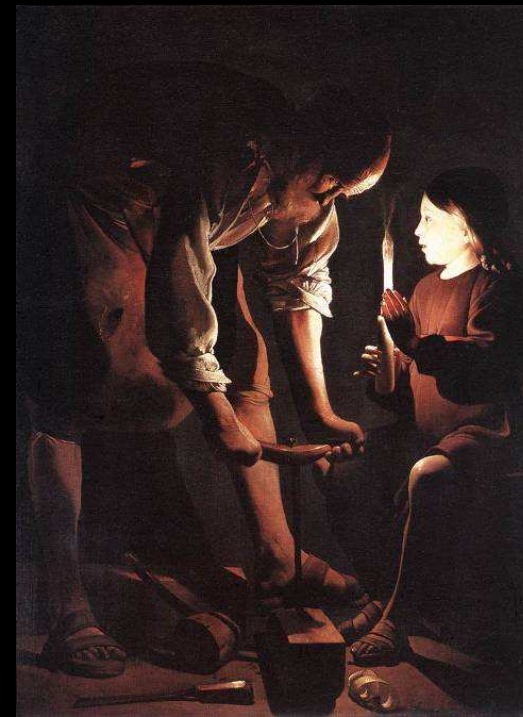
– sve europske slikarske škole prošle su fazu *caravaggizma*, izravno (boravkom umjetnika u Rimu ili Napulju) ili neizravno (receptijom utjecaja putem djela umjetnika koji su boravili u Italiji)

Velázquez, *Vodonoša iz Seville*,
1623.

Rubens, *Polaganje u grob* (prema
Caravaggu), 1611.-12.

Georges de la Tour, *Dječak Isus
u Josipovoj stolariji*, 1645.

RIM POČETKOM XVII. ST. – ISHODIŠTE BAROKNOGA STILA; RANOBAROKNI NATURALIZAM (CARAVAGGIO) vs. RANOBAROKNI KLASICIZAM (CARRACCI)

Rim, kapela Contarelli, crkva San Luigi dei Francesi – prva značajna Caravaggiova narudžba u Rimu (1599.-1601.)

Annibale Carracci (Bologna 1560. – Rim 1609.), Galerija palače Farnese u Rimu, fresko ciklus s temama iz Ovidijevih *Metamorfoza*, 1597. – oko 1602.

ZIDNO SLIKARSTVO U RIMU

- A. Carracci (1599.-1602.) – prizori riješeni na način štafelajnih slika sa slikanim okvirima (*quadro riportato*), bez prilagođavanja prizora poziciji promatrača; klasični uzori – antika i visoka renesansa (Rafael, Michelangelo)
- takav pristup primjenjuju i Carraccijevi učenici i sljedbenici (*carraccisti*) – Guido Reni (1614.); Domenichino (1612.-15.)

Annibale Carracci, fresko oslik galerije palače Farnese, 1599.-1602.

Guido Reni, *Zora (Aurora)*, fresko oslik Casina Rospigliosi, Rim, palača Pallavicini, 1614.

Domenichino, fresko oslik kapele Polet, Rim, S. Luigi dei Francesi, 1612.-15.

Guercino, *Zora (Aurora)*, Rim, Casino Ludovisi, 1621.-23.

»ANTIKLASIČNA« STRUJA U ZIDNOME SLIKARSTVU – težnja ka poništavanju granica između slikanog i stvarnog prostora; prilagodba poziciji promatrača (snažna skraćivanja, pogled odozdo, pokrenutost masa u visinu, *quadratura*)

- GUERCINO (1621.-23.)

- PIETRO DA CORTONA (1633.-39.)

Pietro da Cortona, *Trijumf Božanske providnosti*, Rim, palača Barberini, 1633.-39.

**ILUZIONISTIČKO SLIKARSTVO U SLUŽBI TRIJUMFALNOGA KATOLIČANSTVA –
BACCICCO (1670-te) i ANDREA POZZO (1690-te)**

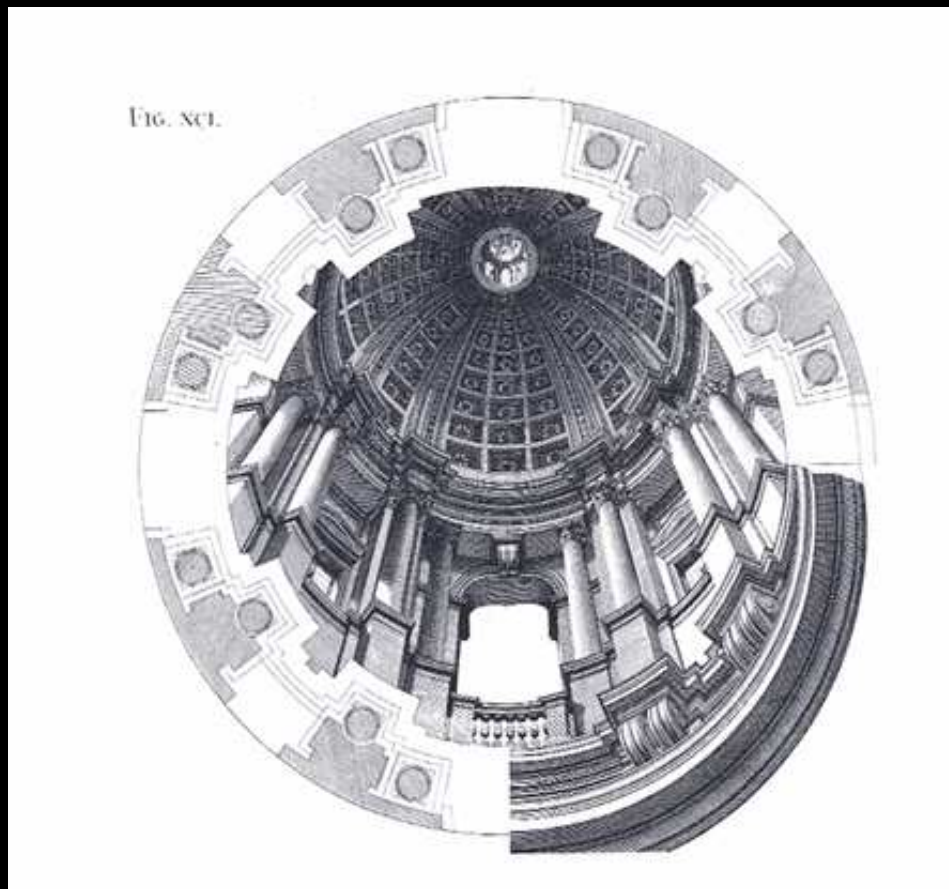

Baciccio, *Trijumf Imena Isusova*, 1678.-1679. [1672.-1685.], Rim, Il Gesù.

Andrea Pozzo, *Slava isusovačkoga reda*, 1691.-94., Rim, crkva sv. Ignacija.

Lijevo: Andrea Pozzo (Trento, 1642. – Beč, 1706.), *Perspectivae pictorum atque [et] architectorum* (tal. *Perspectiva de' pittori ed architetti*; hrv. *Perspektiva za slikare i arhitekte*); figura XCI., Iluzionirana kupola, I. svezak Traktata, 1693.

Desno: Andrea Pozzo (Trento, 1642. – Beč, 1706.), iluzionirana kupola u crkvi sv. Ignacija u Rimu, 1684.-85.

**UTJECAJ
POZZOVIH
RJEŠENJA
POSREDSTVOM
TRAKTATA
*PERSPECTIVAE
PICTORUM ET
ARCHITECTORUM***

***QUADRATURA* =
SLIKANA
ARHITEKTURA**

Ivan Krstitelj Ranger
(Ioannes Baptista
Rang[g]er; Götzens,
Axams, Tirol, 1700. –
Lepoglava, 1753.),
iluzionirana kupola u
svetištu župne crkve u
Olimju (Slovenija),
1739./40.

SLIKARSKE VRSTE – MRTVA PRIRODA, KRAJOLIK, *GENRE*: VISOKI (GRAĐANSKI) I NISKI (PUČKI)...

Cotán, *Dunja, kupus, dinja i krastavac*, 1600.

Van Goyen, *Pogled na Pelkus-Poort*, 1646.

Lijevo: Jan Steen, *Blagdan sv. Nikole*, oko 1660.-65.

Desno: Vermeer, *Žena s vagonom*, oko 1664.

... PORTRET, GRUPNI PORTRET, AUTOPORTRET, SVETAČKI »PORTRET« ...

Hals, *Veseli pijanac*, 1628.-30.

Rembrandt, *Noćna straža*, 1642.

Rembrandt, *Autoportret*, 1658.

← Zurbaran, *Sv. Serapion*, 1628.

Frans Hals, *Upraviteljice staračkog doma*, 1664. →

... HISTORIJSKO-ALEGORIJSKI CIKLUS, ALEGORIJA ...

Rubens, *Iskrčavanje Marije de' Medici u Marseillesu*, 1623.-25.

Rubens, *Vrt ljubavi*, oko 1633.

MIJEŠANJE SLIKARSKIH VRSTA – GRUPNI PORTRET I *GENRE*, ALEGORIJA I MRTVA PRIRODA, MRTVA PRIRODA I *GENRE*, ALEGORIJA I *GENRE*

Rembrandt, *Anatomska lekcija dr. Tulpa*, 1632.

Jordaens, *Alegorija plodnosti*, oko 1623.

Snyders, *Mrtva priroda s ulovom, voćem i povrćem na tržnici*, 1614.

Jan Brueghel Stariji i Rubens, *Alegorija vida*, oko 1617.-18.

UMJETNICI U SLUŽBI VLADARA

Velázquez, *Las Meninas* ili *Obitelj španjolskoga kralja Filipa IV.*, 1656.-57.

VELASQUEZ → ŠPANJOLSKI
KRALJ FILIP IV.

Van Dyck, *Charles I. u lovu*, 1635.

VAN DYCK → ENGLJSKI
KRALJ CHARLES I.

Vouet, *Venerina toaleta*, oko 1640.

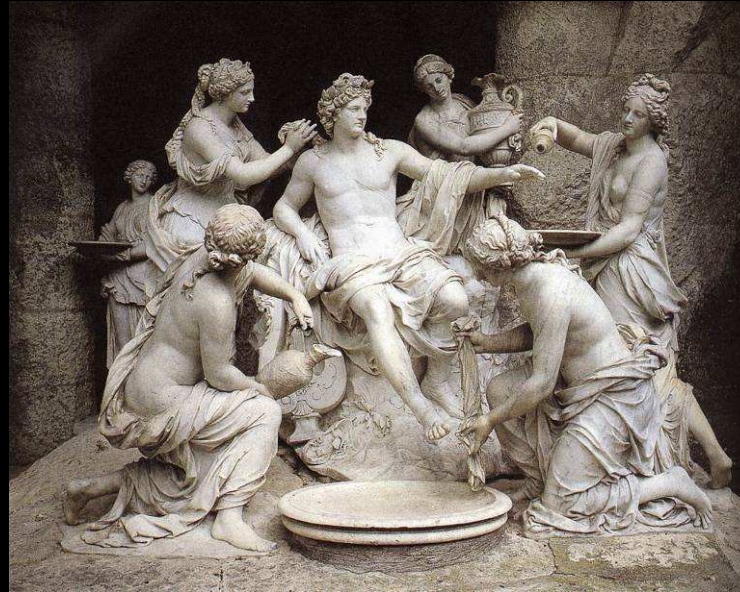
VOUET → FRANCUSKI
KRALJ LOUIS XIII.

UMJETNICI U SLUŽBI VLADARA

Le Brun, *Apoteoza Louisa XIV.*, 1677.

Girardon, *Apolon i nimfe*, oko 1666.-73.

Rigaud, *Portret Louisa XIV.*, 1701.

LE BRUN, GIRARDON, RIGAUD → FRANCUSKI KRALJ LOUIS XIV.

BAROKNA SKULPTURA → RIM – ISHODIŠTE NOVOGA STILA; KONTINUIRANI UTJECAJ RIMSKE SKULPTURE NA DRUGE EUROPSKE ZEMLJE TIJEKOM XVII. I XVIII. STOLJEĆA

GIANLORENZO BERNINI

- najvažniji naručitelji:

- kardinal Scipion Borghese (portretne biste; *Eneja*, *Anhiz i Askanije*; *Pluton i Perzefona*; *Apolon i Dafne*; *David*)

- papa Urban VIII. Barberini (uređenje bazilike sv. Petra – *Baldahin*, katedra sv. Petra, grobnica pape Urbana VIII., trg ispred bazilike, *Sv. Longin*)

- kardinal Federico Cornaro (*Zanos sv. Tereze*)

BERNINI - »ANTIKLASIČNA STRUJA« / ALESSANDRO ALGARDI - »KLASIČNA STRUJA«

Bernini, *Grobnica pape Urbana VIII.*, 1627.-47.

Algardi, *Susret pape Lea I. Velikoga i Atile*, 1646.-53.

ŠIRENJE UTJECAJA: GIANLORENZO BERNINI / ALESSANDRO ALGARDI

Lijevo: Bernini, *Louis XIV.*,
1665.

Desno: Coysevox, *Charles Le
Brun*, 1676.

Lijevo: Algardi, *Susret pape Lea
I. Velikoga i Atile*, 1646.-53.

Desno: Puget, *Susret Aleksandra
Velikoga i Diogenesa*, 1692.

SLIKARSTVO *vs.* SKULPTURA – *KLASIČNO* I *ANTIKLASIČNO* U XVII. STOLJEĆU

KLASIČNA STRUJA:

Carracci

Reni

Domenichino

Poussin

Vouet

Algardi

Duquesnoy

ANTIKLASIČNA STRUJA:

SLIKARSTVO

Caravaggio

Orazio i Artemisia Gentileschi

Ribera

Guercino

Pietro da Cortona

Baciccio

SKULPTURA

Bernini

XVIII. STOLJEĆE

ROCOCO – ISHODIŠTE U FRANCUSKOJ; »SVJETOVNI« STIL – UMJETNOST DVOROVA I ARISTOKRACIJE

DEKORATIVNI CIKLUSI ZA PRIVATNE REZIDENCIJE – TIEPOLO (ZIDNO SLIKARSTVO – WÜRZBURG, MADRID), BENKOVIĆ (ŠTAFELAJNO SLIKARSTVO – POMMERSEFELDEN, WÜRZBURG) → KASNI BAROK KAO INTERNACIONALNI STIL

Fragonard, *Ljulačka*, 1766.

Benković, *Abraham žrtvuje Izaka*, oko 1715.

Tiepolo, oslik stubišta Rezidencije u Würzburgu, 1752.-53.